Exam Date :- 17.11.2022

इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए।/Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या : **16**
No. of Pages in Booklet : **16**
पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या : **150**
No. of Questions in Booklet : **150**
Paper Code : **04**
SUBJECT : **Sahitya**

LSK-22

Paper-II

प्रश्न पुस्तिका संख्या / Question Booklet No. 5007705

समय : **03:00** घण्टे Time : **03:00** Hours — अधिकतम अंक : **300** Maximum Marks: **300**

प्रश्न पुस्तिका के पेपर की सील / पॉलिथिन बैग को खोलने पर प्रश्न पत्र हल करने से पूर्व परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि :–

- प्रश्न पुस्तिका संख्या तथा ओ.एम.आर. उत्तर–पत्रक पर अंकित बारकोड संख्या समान है।
- प्रश्न पुस्तिका एवं ओ.एम.आर. उत्तर–पत्रक के सभी पृष्ठ व सभी प्रश्न सही मुद्रित हैं। समस्त प्रश्न, जैसा कि ऊपर वर्णित है, उपलब्ध हैं तथा कोई भी पृष्ठ कम नहीं है / मुद्रण त्रुटि नहीं है।

किसी भी प्रकार की विसंगति या दोषपूर्ण होने पर परीक्षार्थी वीक्षक से दूसरा प्रश्न पत्र प्राप्त कर लें। यह सुनिश्चित करने की जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी। परीक्षा प्रारम्भ होने के **5** मिनट पश्चात् ऐसे किसी दावे / आपत्ति पर कोई विचार नहीं किया जायेगा।

On opening the paper seal/polythene bag of the Question Booklet before attempting the question paper the candidate should ensure that:-

- Question Booklet Number and Barcode Number of OMR Answer Sheet are same.
- All pages & Question of Question booklet and OMR answer sheet are properly printed. All question as mentioned above are available and no page is missing/misprinted.

If there is any discrepancy/defect, candidate must obtain another Question Booklet from Invigilator. Candidate himself shall be responsible for ensuring this. No claim/objection in this regard will be entertained after **five** minutes of start of examination.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
2. सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
3. प्रत्येक प्रश्न का केवल एक ही उत्तर दीजिए।
4. एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा।
5. **OMR** उत्तर–पत्रक इस परीक्षा पुस्तिका के अन्दर रखा है। जब आपको परीक्षा पुस्तिका खोलने को कहा जाए, तो उत्तर–पत्रक निकाल कर ध्यान से केवल **नीले बॉल प्वॉइंट पेन** से विवरण भरें।
6. कृपया अपना रोल नम्बर ओ.एम.आर. उत्तर–पत्रक पर सावधानी पूर्वक सही भरें। गलत रोल नम्बर भरने पर परीक्षार्थी स्वयं उत्तरदायी होगा।
7. **प्रत्येक गलत उत्तर के लिए प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा।** गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है।
8. प्रत्येक प्रश्न के चार वैकल्पिक उत्तर दिये गये हैं, जिन्हें क्रमशः **1, 2, 3, 4** अंकित किया गया है। अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले अथवा बबल को उत्तर–पत्रक पर **नीले बॉल प्वॉइंट पेन** से गहरा करना है।
9. यदि किसी प्रश्न में किसी प्रकार की कोई मुद्रण या तथ्यात्मक प्रकार की त्रुटि हो, तो प्रश्न के हिन्दी तथा अंग्रेज़ी रूपान्तरों में से अंग्रेज़ी रूपान्तर मान्य होगा।
10. मोबाइल फोन अथवा इलेक्ट्रॉनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित हैं। यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है, तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी।

चेतावनी : अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, तो उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराते हुए और **राजस्थान सार्वजनिक परीक्षा (अनुचित साधनों की रोकथाम) अधिनियम, 2022 तथा अन्य प्रभावी कानून एवं आयोग के नियमों–प्रावधानों** के तहत कार्यवाही की जाएगी। साथ ही आयोग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली आयोग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. Answer all questions.
2. All questions carry equal marks.
3. Only one answer is to be given for each question.
4. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
5. The **OMR** Answer Sheet is inside this Test Booklet. When you are directed to open the Test Booklet, take out the Answer Sheet and fill in the particulars carefully with **blue ball point pen** only.
6. Please correctly fill your Roll Number in O.M.R. Answer Sheet. Candidate will themselves be responsible for filling wrong Roll Number.
7. **1/3 part of the mark(s) of each question will be deducted for each wrong answer.** A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question.
8. Each question has four alternative responses marked serially as **1, 2, 3, 4**. You have to darken only one circle or bubble indicating the correct answer on the Answer Sheet using **BLUE BALL POINT PEN.**
9. If there is any sort of ambiguity/mistake either of printing or factual nature, then out of Hindi and English Version of the question, the English Version will be treated as standard.
10. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.

Warning : If a candidate is found copying or if any unauthorized material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted under **Rajasthan Public Examination (Prevention of Unfair means) Act, 2022 & any other law applicable and Commission's Regulations.** Commission may also debar him/her permanently from all future examinations.

उत्तर पत्रक में दो प्रतियां हैं – मूल प्रति और कार्बन प्रति, परीक्षा समाप्ति पर परीक्षा कक्ष छोड़ने से पूर्व परीक्षार्थी उत्तर पत्रक की दोनों प्रतियां वीक्षक को सौंपेंगे, परीक्षार्थी स्वयं कार्बन प्रति अलग नहीं करें। वीक्षक उत्तर पत्रक की मूल प्रति को अपने पास जमा कर, कार्बन प्रति को मूल प्रति से कट लाईन से मोड़कर सावधानी पूर्वक अलग कर परीक्षार्थी को सौंपेंगे। परीक्षार्थी कार्बन प्रति को अपने साथ ले जायेंगे।

1. प्रतिमानाटकस्य नान्दीपाठे अधोलिखितेषु कस्योल्लेखः नास्ति?
   (1) सुमन्त्रतुष्टः (2) सुग्रीवरामः
   (3) भरतोऽनुसर्गम् (4) हनुमानात्मा
2. केषां सम्पदो आपन्नार्तिप्रशमनफलाः भवन्ति?
   (1) गुणीजनानाम् (2) ज्ञानीनाम्
   (3) अधमानाम् (4) उत्तमानाम्
3. सामान्यतः विकासस्य चतस्रः अवस्थाः सन्तिः। तासु किशोरावस्थायाः कालः कः?
   (1) 18 तः 20 वर्ष पर्यन्तम् (2) 12 तः 18 वर्ष पर्यन्तम्
   (3) 5 तः 12 वर्ष पर्यन्तम् (4) 21 तः 40 वर्ष पर्यन्तम्
4. एकार्थ विश्रान्तानि वाक्यानि कथ्यते –
   (1) वाक्यकदम्बकम् (2) वाक्यम्
   (3) खण्डवाक्यम् (4) काव्यम्
5. उचितशब्देन रिक्तस्थानं पूरयत –
   "मूर्खस्य दिशः शून्याः सर्वं शून्यं.......... ।"
   (1) अलसस्य (2) अमित्रस्य
   (3) अविद्यस्य (4) दरिद्रस्य
6. "कथितम्" इत्यस्य दोषस्य लक्षणमस्ति –
   (1) आरब्धशब्दनिर्वाहहीनता (2) पुनरुक्ता वाक्
   (3) लक्षणात्यन्तप्रसरादमनोहरम् (4) यदीयः अर्थः अर्थश्रेणिनिः श्रेणिमृच्छति
7. "नायं सुधांशुः किं तर्हि व्योमगङ्गासरोरुहम्" इत्यत्र कोऽलङ्कारः?
   (1) उल्लेखः (2) अपह्नुतिः
   (3) परिणामः (4) अनुमानम्
8. शुकः राज्ञः शूद्रकस्य स्तुतिः केन छन्दसा करोति?
   (1) अनुष्टुप् – छन्दसा (2) आर्या – छन्दसा
   (3) रुचिरा – छन्दसा (4) इन्द्रवज्रा – छन्दसा
9. राज्ञः शुद्रकस्य सचिवः कः आसीत्?
   (1) वैशम्पायन (2) हारीतः
   (3) शुकनासः (4) कुमारपातितः
10. "विपाकपिङ्गास्तुहिनस्थलीरुहो धराधरेन्द्रं व्रततीततीरिव।" इत्यत्र 'धराधरेन्द्रमिव' कः?
   (1) हिमालयपर्वतः (2) शिवशंकरः
   (3) देवर्षि नारदः (4) श्रीकृष्णः
11. समरनिशासु अभिसारिका इव शूद्रकसमीपं का आजगाम?
   (1) चाण्डालकन्या (2) राजलक्ष्मीः
   (3) गणिका (4) सिद्धाङ्गना

12. डब्ल्यू.डब्ल्यू.डब्ल्यू. इत्यस्य पूर्णनाम किम्?

(1) वाईल्ड वाईड वेब
(2) वर्ल्ड वाईड वेब
(3) विजन वर्ल्ड वेब
(4) वेबसाईट विजन वर्ल्ड

13. "दुष्प्रसह्यं गुण इव बह्व–पराधमायुषा मे," इति कः कथयति?

(1) भरतः
(2) राजा
(3) सुमन्त्रः
(4) देवकुलिकः

14. 'अस्तम्भां तोरणस्रजम्' इति कैः प्रतीयते?

(1) बलाकैः
(2) सारसैः
(3) मयूरैः
(4) चातकैः

15. "स्वकर्मसूत्रग्रथितो हि लोकः" इत्यत्र प्रयुक्तछन्दसः नाम किम्?

(1) इन्द्रवज्रा
(2) वंशस्थम्
(3) उपेन्द्रवज्रा
(4) भुजंगप्रयातम्

16. बुद्धिलब्धिसूत्रं किम्?

(1) $\frac{\text{आत्मिकायुः}}{\text{शारीरिकायुः}} \times 100$
(2) $\frac{\text{मानसिकायुः}}{\text{वास्तविकायुः}} \times 100$
(3) $\frac{\text{सामान्यायुः}}{\text{वास्तविकायुः}} \times 100$
(4) $\frac{\text{उत्कृष्टायुः}}{\text{मानसिकायुः}} \times 100$

17. शब्दस्य व्यंजना कतिधा भवति?

(1) द्विधा
(2) त्रिधा
(3) पंचधा
(4) चतुर्धा

18. चारुदत्तानुसारेण षष्ठमपरं महापातकं वर्तते –

(1) ब्रह्महत्या
(2) पिशुनता
(3) निर्धनता
(4) अनृतम्

19. पॉवलवमहोदयेन लिखित–पुस्तकस्य नाम किम्?

(1) एनिमल इनटेलिजेन्स।
(2) दि बिहेवियर ऑफ आरगेनिज्म।
(3) लेक्चर्स ऑन कन्डिशन्ड रिफ्लेक्सेस।
(4) दि लैंगुएज ऑफ थॉट ऑफ दि चाइल्ड।

20. "तु हीत्यादि पूरणैकप्रयोजनम्" कथ्यते –

(1) निहतार्थम्
(2) अनुचितार्थम्
(3) निरर्थकम्
(4) असमर्थम्

21. 'मृच्छकटिकम्' इति नाटकस्य प्रतिनायकः अस्ति –

(1) शर्विलकः
(2) शकारः
(3) संवाहकः
(4) आर्यकः

22. चिरविरहजम् उष्णं वाष्पं मुञ्चतः कस्य स्नेहव्यक्तिः भवति?

(1) आम्रकूटस्य
(2) रामगिर्याख्यपर्वतस्य
(3) कैलासस्य
(4) हिमालयस्य

23. शुकस्य पूर्वज़न्मकथां श्रावयति –

(1) हारीतऋषिः (2) वैशम्पायनः

(3) चाण्डालकन्या (4) महामुनिः जाबालिः

24. "मध्यदेशालंकारभूता मेखलेव भुवः" इत्यत्र वर्णनमस्ति –

(1) चाण्डालकन्यायाः (2) शबरमृगयायाः

(3) विंध्याटव्याः (4) जाबाल्याश्रमस्य

25. अधोलिखितेषु 'हार्डवेयर' इति अस्ति –

(1) वर्ड प्रोसेसिंग प्रोग्राम इति। (2) सिस्टम यूनिट इति।

(3) स्प्रेडशीट प्रोग्राम इति। (4) एम. एस वर्ड इति।

26. "मृच्छकटिकम्" इत्यस्य नामकरणस्य घटना कस्मिन् अङ्के विद्यते?

500705

(1) षष्ठाङ्के (2) सप्तमाङ्के

(3) अष्टमाङ्के (4) नवमाङ्के

27. "पश्य निश्चलनिष्पन्दा बिसिनीपंत्रे राजते बलाका।" इत्यत्र आर्थीव्यंजनायाः वैशिष्ट्यमस्ति –

(1) चेष्टा–वैशिष्ट्यम् (2) काकु–वैशिष्ट्यम्

(3) अन्यसन्निधि–वैशिष्ट्यम् (4) बोद्धत्य–वैशिष्ट्यम्

28. रघुवंशानुसारं अग्नौ कस्य विशुद्धिः श्यामिकाऽपि वा संलक्ष्यते?

500705

(1) रत्नस्य (2) हेम्नः

(3) रजतस्य (4) लोहस्य

29. प्रतिमागृहस्य घटना कस्मिन् अङ्केऽस्ति?

(1) द्वितीये (2) तृतीये

(3) पंचमे (4) चतुर्थे

30. रिक्तस्थानस्य पूर्तिः विधेया –

"शुद्धतन्मूलसम्भिन्न प्रभेदैर्यौगिकः .... ।"

500705

(1) द्विधा (2) पंचधा

(3) चतुर्धा (4) त्रिधा

31. "व्यवहारेण व्यवहारे कस्यचिदपि प्रकारस्य परिवर्तन – मेवाधिगमोऽस्ति" इति कथनं विद्यते –

(1) क्रो–क्रो–महोदयस्य (2) बनार्डमहोदयस्य

(3) गिलफ़र्डमहोदयस्य (4) जी.डी. बोणमहोदयस्य

500705

32. "उचितस्य च यो भावस्तदौचित्यं प्रचक्षते।" इति केन उद्घाटितम्?

(1) आचार्य वामनेन (2) आचार्य मम्मटेन

(3) आचार्य क्षेमेन्द्रेण (4) आचार्य कुन्तकेन

33. जीवनप्रारम्भादारभ्य यानि बाह्यकारकाणि व्यक्तिं प्रभावयन्ति तत्सर्वं किं कथ्यते?

(1) विकासः (2) कार्यम्

(3) वातावरणम् (4) वंशसूत्रम्

34. परिवारे एवं सर्वप्रथमं बालकस्य किम् भवति?

(1) राजनीतिकरणम् (2) मानवीकरणम्

(3) समाजीकरणम् (4) दैवीकरणम्

500705

35. शृङ्गाररसस्य वर्णः भवति –

(1) रक्तवर्णः (2) कुँदपुष्पवर्णः

(3) श्यामवर्णः (4) शुक्लवर्णः

36. "रसाः प्रतीयन्त इति त्वोदनं पचतीतिवद् व्यवहारः" इति केनोक्तम्?

(1) ध्वनिकारेण (2) लोचनकारेण

(3) वक्रोक्तिकारेण (4) व्यंग्यकारेण

500705

37. रूढौ लक्षणलक्षणायाः उदाहरणं वर्तते –

(1) कलिङ्गः साहसिकः (2) गङ्गायां घोषः

(3) कुन्ताः प्रविशन्ति (4) श्वेतो धावति

38. कस्यचिद् बालकस्य वास्तविकमायुः 25 वर्षाणि तथा च मानसिकमायुः 30 वर्षाणि प्राप्यते, तदा तस्य बुद्धिलब्धिर्भविष्यति –

(1) 125 (2) 130

(3) 110 (4) 120

500705

39. विशेषाधानहेतुः सिद्धो वस्तुधर्मः कः?

(1) क्रिया (2) द्रव्यशब्दाः

(3) गुणः (4) जातिः

40. रघुवंशानुसारं विद्या केन प्रसादयितुम् अर्हति?

(1) अभ्यसनेन (2) परिश्रमेण

(3) प्रदानेन (4) धनेन

500705

41. बीभत्सरसस्य देवता अस्ति –

(1) महाकालः (2) कालः

(3) गन्धर्वः (4) रुद्रः

42. अन्तर्दृष्टिसिद्धांतस्य पुष्टये कोहलरमहोदयः किं नामधेयस्य 'चिम्पान्जी' इत्यस्य उपरि प्रयोगान् कृतवान्?

(1) सुल्ताननाम्नः (2) हनुमाननाम्नः

(3) सलमाननाम्नः (4) अरमाननाम्नः

43. रिक्तस्थानस्य पूर्तिं कुरुत –

"याच्ञा मोघा वरमधिगुणे नाधमे................ ।"

(1) यशःकामा (2) अर्थकामा

(3) प्रारब्धकामा (4) लब्धकामा

44. संज्ञानात्मक–विकासस्य प्रणेता कः?

(1) स्किनरः (2) पिल्सबरी

(3) जीन पियाजे (4) जॉनसनः

45. सादृश्यात्तु मता का लक्षणा षोडशभेदिता?

(1) शुद्धा (2) गौण्यः

(3) सारोया (4) साध्यवसाना

46. नूतनज्ञानस्य, कौशलानाम्, आचारव्यवहाराणाञ्च प्राप्तिरेव उच्यते –

(1) व्यवहारः (2) नियमः

(3) अधिगमः (4) परिवेषः

47. जाबालिपुत्रः कः आसीत्?

(1) सनत्कुमारः (2) हारीतः

(3) नहुषः (4) पुण्डरीकः

48. उचित शब्देन रिक्तस्थानं पूरयत –

"....................संवादिनीः केका द्विधाभिन्नाः शिखण्डिभिः।"

(1) मध्यम (2) ऋषभ

(3) धैवत (4) षड्ज

49. "वल्मीकाग्रात्प्रभवति धनुः खण्डमाखण्डलस्य" अत्र 'आखण्डल': इति कः?

(1) पवनः (2) वरुणः

(3) विष्णुः (4) इन्द्रः

50. शिक्षणाधिगमप्रक्रियायां कस्य भूमिका अतिमहत्त्वपूर्णा वर्तते?

(1) शिक्षकस्य (2) विद्यालयस्य

(3) अभिभावकस्य (4) कस्यापि न

51. 'सौगन्धिकाहरणम्' अस्ति –

(1) नाटकम् (2) प्रकरणम्

(3) प्रहसनम् (4) व्यायोगः

52. राज्ञा दिलीपेन कति राज्याङ्गेषु शिवत्वमुक्तम्?

(1) पञ्चसु (2) षट्सु

(3) सप्तसु (4) अष्टसु

53. आध्यात्मिकसंवादेषु समस्यासमाधानस्य प्रयोगं कोऽसौ विद्वान् अकरोत्?

(1) कॉलीबावमहोदयः (2) डॉ. फैलिक्सबालाईमहोदयः

(3) सुकरातमहोदयः (4) डॉ. राधाकृष्णनमहोदयः

54. जरसा विना वृद्धत्वं कस्मिन् आसीत्?

(1) दिलीपे (2) वशिष्ठे

(3) सुदक्षिणायाम् (4) रघूणाम्

55. प्रकरणस्य वृत्तं भवति –

(1) अलौकिकम् (2) लौकिकं कविकल्पितम्

(3) ख्यातवृत्तम् (4) मिश्रम्

56. विधेये समासेन आच्छादिते सति कः दोषः भवति?

(1) क्लिस्टम् (2) अविमृष्टविधेयांशः

(3) विरुद्धमतिकृत (4) अधिकम्

57. नाटके निर्वहणसन्धौ कः रसः प्रयोक्तव्यः?

(1) शृङ्गारः (2) करुणः

(3) हास्यः (4) अद्भुतः

58. मेघः कस्याः नद्याः प्रेक्षितानि मोधीकर्तुं न अर्हति?

(1) गम्भीरायाः (2) शिप्रायाः

(3) गन्धवत्याः (4) निर्विन्ध्यायाः

59. माघानुसारं सदाभिमानैकधनाः के भवन्ति?

(1) याचकाः (2) दानिनः

(3) मानिनः (4) धनिनः

60. पिनाकिनः प्रसादं विघ्नमिव कः अतर्कयत्?

(1) रावणः (2) हिरण्यकशिपुः

(3) शिशुपालः (4) भस्मासुरः

61. 'दैवतादिशब्दे पुँल्लिङ्गतादिकं' विहिते कः दोषः भवति?

(1) श्रुतिकटुः (2) च्युतसंस्कृतिः

(3) अवाचकम् (4) अप्रयुक्तम्

62. शिखरिणी–वृत्ते 'रसैः रुद्रैः' इति का संख्या सूच्यते?

(1) एकादशभिः षड्भिः (2) नवभिः अष्टभिः

(3) षड्भिः द्वादशभिः (4) षड्भिः एकादशभिः

63. कादम्बरी कथामुखानुसारं सुदुःसहं दुर्वचः कस्य मुखे सदा सन्निहितं भवति?

(1) असज्जनस्य (2) मूर्खस्य

(3) दुर्गामिनः (4) क्रोधिनः

64. शान्तहास्य शृंगार वर्जिताः षड्रसाः कस्मिन् रूपके भवन्ति?

(1) प्रकरणे (2) ईहामृगे

(3) समवकारे (4) डिमे

65. दीर्घसमाससहिता रचना कस्मिन् गुणे भवति?

(1) माधुर्ये
(2) ओजसि
(3) प्रसादे
(4) सौकुमार्ये

66. "वैदग्ध्य–भङ्गीभणितिः" इति का उच्यते?

(1) रीतिः
(2) ध्वनिः
(3) वक्रोक्तिः
(4) औचित्यम्

67. चन्द्रालोकानुसारं प्रतिकूलाक्षरं दोषस्य उदाहरणमस्ति –

(1) न मामङ्गद! जानासि रावणं रणदारुणम्।
(2) विशन्ति विशिखप्रायाः कटाक्षाः कामिनां हृदि।
(3) अक्रमः कृष्ण! पूज्यन्ते त्वामनाराध्य देवताः।
(4) विशन्ति हृदयं कान्ताकटाक्षाः खञ्जनत्विषः।

68. उचितशब्देन रिक्तस्थानस्यपूर्तिं कुरुत –

"व्यापारोऽस्ति विभावादेर्नाम्ना.........।"

(1) अभिव्यक्तिः
(2) साधारणीकृतिः
(3) अनुमितिः
(4) उत्पत्तिः

69. 'शिक्षा–मनोविज्ञानस्य सम्बन्धः छात्राणाम् अध्ययनेन अस्ति।' अस्य विचारस्य लेखकौ कौ?

(1) स्किनरः ब्लेयरः च
(2) डगलसः हॉलैण्डः च
(3) कोलेसनिक ब्लेयरः च
(4) स्किनरः ब्लेयरः च

70. मानसिक–उद्वेगः कदा स्वस्य चरमसीमानं प्राप्नोति?

(1) बाल्यावस्थायाम्
(2) किशोरावस्थायाम्
(3) प्रौढावस्थायाम्
(4) वृद्धावस्थायाम्

71. "हृतदारो वसन्शैले तुल्यदुःखेन मोक्षितः" इत्यत्र हृतदारः कः ?

(1) सुग्रीवः
(2) बालिः
(3) विभीषणः
(4) रामः

72. शिक्षामनोविज्ञानं शिक्षकस्य साहाय्यं कया न करोति?

(1) कक्षायाः समस्यानां समाधानाय
(2) विद्यार्थिनां समस्यानां समाधानाय
(3) अनुशासन–समस्यानां समाधानाय
(4) परिवारस्य अर्थिक–समस्यानां समाधानाय

73. गोपुच्छाग्रसमाग्रं बन्धनं कुत्र भवति?

(1) नाटके
(2) प्रकरणे
(3) प्रहसने
(4) व्यायोगे

74. सदृशयोः वाक्यार्थयोः ऐक्यारोपः कस्मिन् अलङ्कारे भवति?

(1) समासोक्ति – अलङ्कारे
(2) विशेषोक्ति – अलङ्कारे
(3) विभावना – अलङ्कारे
(4) निदर्शना – अलङ्कारे

75. अलंकार–सम्प्रदायस्य प्रवर्तकः आचार्यः कः अस्ति?

(1) भरतमुनिः
(2) भामहः
(3) रुद्रटः
(4) वामनः

76. "राम इत्यक्षरैरल्पैः स्थाने व्याप्तमिदं जगत्।" इति कस्योक्तिः वर्तते?

(1) सुमन्त्रस्य (2) भरतस्य

(3) राज्ञः (4) रावणस्य

77. चन्द्रालोककारेण ग्रन्थादौ कस्य स्तुतिः कृता?

(1) वाग्देव्याः (2) लोक देव्याः

(3) इन्द्रस्य (4) रघुनाथस्य

78. मुनिकारयपानुसारं 'सिंहोन्नता' कस्य वृत्तस्य अपरं नाम्?

(1) उपजातिः (2) वसन्ततिलका

(3) शिखरिणी (4) स्रग्धरा

79. वैयाकरणैः प्रधानभूतस्फोटरूपव्यङ्ग्यव्यंजकस्य शब्दस्य कः व्यवहारः कृतः?

(1) तात्पर्यार्थः (2) संकेतितार्थः

(3) लक्ष्यार्थः (4) ध्वनिः

80. "साहसे श्रीः प्रतिवसति।" मृच्छकटिके इयं कस्योक्तिः?

(1) चारूदत्तस्य (2) शकारस्य

(3) मदनिकायाः (4) शर्विलकस्य

81. मृच्छकटिक–नाटकस्य सप्तमाङ्कस्य नाम किम्?

(1) आर्यकापहरणम् (2) वसन्तसेनामोहनः

(3) मदनिकाशर्विलकः (4) दुर्दिनः

82. महामुनेः अगस्त्यस्य भार्यायाः नाम किमासीत्?

(1) लोपामुद्रा (2) गार्गी

(3) मेखला (4) अरुन्धती

83. मम्मटानुसारेण 'दीप्तरसत्वरूपा' स्वीकृतास्ति –

(1) कान्तिः (2) अर्थव्यक्तिः

(3) समाधिः (4) समता

84. शिक्षा–मनोविज्ञानं शिक्षकाणां कृते कथम् उपयोगी वर्तते?

(1) कक्षायाः समस्यानां समाधानाय (2) अनुशासने सहायतार्थम्

(3) उचित–शिक्षण–विधीनां प्रयोगाय (4) उक्तेषु सर्वेषु

85. चन्द्रलोकानुसारं अधोलिखितेषु वाक्यलक्षणमस्ति –

(1) तद्व्यूहोऽर्थसमाप्तितः (2) विभक्त्यन्तम्

(3) युक्तार्थानां तां च विना (4) पदमेकमपि क्वचित्

86. व्यभिचारिभावानां संख्या अस्ति –

(1) त्रिंशत् (2) एकत्रिंशत्

(3) त्रयस्त्रिंशत् (4) चतुस्त्रिंशत्

500705

500705

500705

500705

87. प्रतिचरणं नगणभगणौ भगणरगणौ तद्वृत्तं नाम अस्ति –

(1) मालिनी (2) वंशस्थम्

(3) द्रुतविलम्बितम् (4) भुजंगप्रयातम्

88. चन्द्रालोक कारः कवितायाः उत्पत्तेः कारणं किम् स्वीकरोति?

(1) प्रतिभैव श्रुताभ्याससहिता (2) शक्तिः

(3) निपुणता (4) गुरुकृपा

89. गुणालङ्कारयुक्तं काव्यमस्ति –

(1) विशिष्टम् (2) उत्तमम्

(3) चित्रम् (4) मध्यमम्

90. 'सेतुबन्धः' अस्ति –

(1) नाटकम् (2) प्राकृतमहाकाव्यम्

(3) भाणः (4) ईहामृगः

91. स्त्रीशुल्कार्थे केन प्राणाश्च राज्यं च विसर्जिताः?

(1) अजेन (2) दिलीपेन

(3) दशरथेन (4) रघुना

92. उचितपदेन रिक्तस्थानस्य पूर्तिं कुरुत –

.... सौकुमार्यम्।

(1) उक्तिवैचित्र्यरूपम् (2) अपारुष्यरूपम्

(3) दीप्तरसत्वम् (4) अवैषम्यम्

93. "न युक्तं परकलत्रदर्शनम्।" इत्युक्तिः कः कं प्रति कथयति?

(1) शर्विलकः शकारं प्रति (2) विदूषकः चारुदत्तं प्रति

(3) विदूषकः संवाहकं प्रति (4) चारुदत्तः विदूषकं प्रति

94. शब्दस्य प्रवृत्तिनिमित्तं जातौ एव के मन्यन्ते?

(1) वैय्याकरणाः (2) नैय्यायिकाः

(3) बौद्धाः (4) मीमांसकाः

95. सूचना–संप्रषणयोः साधनीभूता आकाशवाणी (रेडियो) विद्यते। अस्याः आकाशवाण्याः अविष्कार कर्ता कः?

(1) एफ. कार्लसन (2) अलेक्जेंडर ग्राहम बैल (स्कॉटलैंड)

(3) जी. मारोकोनी (इटली) (4) जे.बी. डेंसर

96. "चिरं चन्द्रालोके सुखयतु मयूखः सुमनसः।" इत्यस्मिन् मयूखस्यार्थः अस्ति –

(1) शाखा (2) भागः

(3) अंशः (4) किरणः

97. प्रतिमानाटकानुसारं अनतिक्रमणीयः कः वर्तते?

(1) विधिः (2) प्रकृतिः

(3) लंका (4) समुद्रः

98. सीतायाः सखी आसीत् –

(1) विजया (2) नन्दिनिका

(3) प्रतिहारी (4) अवदातिका

99. अध्यापकः सामान्यतया विद्यालयेषु प्रभावस्य नियमस्योपयोगः कर्तुं शक्यते –

(1) अध्यापकः असन्तोषप्रदान् अनुभवान् प्रकटयेत्।

(2) अध्यापकः निश्चितं कुर्यात् यत् विद्यालये क्रियमाणाः क्रियाः मानसिकस्तरानुकूलाः भवेयुः।

(3) पुरस्कारेण दण्डेन च प्रभावाः अस्थायिनः भवन्ति।

(4) शिक्षणविधेः प्रभावः अधिगमस्योपरि न दृश्यते।

100. काव्यं कर्तुं पौनः पुन्येन प्रवृत्तिः कथ्यते –

(1) निपुणता (2) शक्तिः

(3) साधना (4) अभ्यासः

101. उचितशब्देन रिक्तस्थानस्यपूर्तिं कुरुत –

"रूढेः प्रयोजनाद्वासौ........शक्तिरर्पिता।"

(1) उपादानलक्षणा (2) लक्षणलक्षणा

(3) प्रयोजनवती लक्षणलक्षणा (4) लक्षणा

102. काव्यप्रकाशानुसारेण गुणाः सन्ति –

(1) उपकारिणः (2) अनुपकारिणः

(3) उत्कर्षहेतवः (4) अपकर्षहेतवः

103. 'साइकोलोजी' कस्याः भाषायाः 'साइको' 'लोगास' इति शब्दद्वयेन निष्पद्यते?

(1) लैटिन भाषायाः (2) ग्रीक–भाषायाः

(3) आङ्ग्लभाषायाः (4) स्पेनिशभाषायाः

104. अभिव्यक्तिवादस्य संस्थापकः कः?

(1) भट्टनायकः (2) भट्टलोलटः

(3) अभिनवगुप्तः (4) शंकुकः

105. प्राकृता नराः नेतारः कस्मिन् भवन्ति?

(1) वीथ्याम् (2) भाणे

(3) उत्सृष्टिकाङ्के (4) समवकारे

106. अध्वरस्य पत्नी का आसीत्?

(1) सुदक्षिणा (2) दक्षिणा

(3) अध्वर्युः (4) नर्मदा

107. उचितशब्देन रिक्तस्थानं पूरयत –

"किं तु चक्षुर्मृगाक्षीणां..............भूष्यते।"

(1) स्नेहेनेव (2) कज्जलेनेव

(3) कटाक्षेणेव (4) सौन्दर्येणेव

108. कः अवाञ्छितव्यवहारं दूरीकर्तुं दण्डस्या वश्यकतां तिरस्करोति?

(1) स्किन्नरमहोदयः
(2) थॉर्नडाइकमहोदयः
(3) कोहलरमहोदयः
(4) रॉबर्टगानेमहोदयः

109. महामुनिरगस्त्यस्य आश्रमपदं परिगतमासीत् –

(1) कावेर्या
(2) गोदावर्या
(3) नर्मदया
(4) कृष्णया

110. रामयणे प्रधानरसः कः?

(1) करुणः
(2) वीरः
(3) श्रृङ्गारः
(4) शान्तः

111. चन्द्रालोकस्य प्रथम मयूखस्य नाम किम्?

(1) गुणनिरूपणः
(2) लक्षणनिरूपणः
(3) वाग्विचारः
(4) दोषनिरूपणः

112. "बुद्धिः अधिगमेन अनुभवेन वा लाभप्राप्तेः योग्यतास्ति" इति कथनं केन प्रोक्तम्?

(1) टरमैनमहोदयेन
(2) वुडरोमहोदयेन
(3) डियरबोर्नमहोदयेन
(4) क्रुज–महोदयेन

113. वृत्यनुप्रासस्य लक्षणमस्ति –

(1) भिन्नाभिप्रायाः पुनरुक्तता
(2) श्लोकस्यार्धे तदर्थे वा वर्णावृत्तिः.....
(3) आवृत्तवर्णसम्पूर्णम्
(4) उपमेयोपमानादावर्थानुप्रास इष्यते

114. संगणकयन्त्रस्य कया स्मृत्या केवलं पठितुं शक्यते?

(1) रोस
(2) रोम
(3) राम
(4) रेम

115. यक्षानुसारं मेघः विन्ध्यपादे विशीर्णां कां नदीं द्रक्ष्यति?

(1) गम्भीराम्
(2) रेवाम्
(3) निर्विन्ध्याम्
(4) शिप्राम्

116. क्रोधः कस्य रसस्य स्थायिभावः?

(1) वीभत्सस्य
(2) भयानकस्य
(3) वीरस्य
(4) रौद्रस्य

117. पवनपदवीमारूढं मेघं प्रत्ययात् आश्वसत्यः काः प्रेक्षिष्यन्ते?

(1) सिद्धाङ्गनाः
(2) बलाकाः
(3) जनपदवध्वः
(4) पथिक वनिताः

118. अधोलिखितेषु 'सॉफ्टवेयर' इति अस्ति –

(1) की बोर्ड इति
(2) स्प्रेडशीट प्रोग्राम इति
(3) माउस इति
(4) ट्रैकबॉल इति

119. उपादान–लक्षणा का अस्ति?

(1) जहत्स्वार्था
(2) अजहत्स्वार्था
(3) जहदजहत् स्वार्था
(4) स्वार्था

120. साहित्यदर्पणानुसारेण ब्रह्मास्वादसहोदरः कः अस्ति?

(1) स्थायिभावः
(2) अनुभावः
(3) विभावः
(4) रसः

121. हविर्भुजः पत्नी आसीत् –

(1) स्वधा
(2) स्वाहा
(3) सुदक्षिणा
(4) अरुन्धती

122. कः अत्यधिक आदर्शवादी भवति?

(1) शिशुः
(2) बालः
(3) किशोरः
(4) वृद्धः

123. लक्षणामूलाव्यंजनायाः उदाहरणमस्ति –

(1) सशंखचक्रो हरिः
(2) सर्वं जानाति देवः
(3) कुन्ताः प्रविशन्ति
(4) गङ्गायां घोषः

124. प्रतिमानाटकानुसारं दिलीपः कस्य यज्ञस्य प्रवर्तयिता आसीत्?

(1) अश्वमेधस्य
(2) वाजपेयस्य
(3) विश्वजितः
(4) राजसूयस्य

125. मेघदूते अनुकनखलं का नाम नदी प्रवहति –

(1) सरस्वती
(2) गम्भीरा
(3) चर्मण्यवती
(4) जह्नोःकन्या

126. उचितशब्देन रिक्तस्थानं पूरयत –

"तद्........... सगुणावनलंकृती पुनः क्वापि।"

(1) दोषौ शब्दार्थौ
(2) सालंकारौ शब्दार्थौ
(3) अदोषौ शब्दार्थौ
(4) निगुर्णौ शब्दार्थौ

127. "प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्बाहुरिव वामनः" पंक्तिरियं केन सम्बद्धा अस्ति?

(1) महाकविकालिदासेन
(2) भगवान् सूर्येण
(3) कुलगुरु वशिष्ठेन
(4) कामधेनुःना

128. मनुष्यस्य विपत्तिकाले छिद्रेषु के बहुली भवन्ति?

(1) अनर्थाः
(2) अर्थाः
(3) अवगुणाः
(4) शत्रवः

129. मृच्छकटिके प्रकरणे 'मदनिका' कस्य प्रेमिका अस्ति?

(1) शर्विलकस्य
(2) संवाहकस्य
(3) वर्धमानकस्य
(4) शकारस्य

500705

130. मन्दाक्रान्ता छन्दसः प्रतिचरणं कति वर्णाः भवन्ति?

(1) सप्तदश
(2) चतुर्दश
(3) पंचदश
(4) एकोनविंशतिः

131. विन्ध्याट्व्यां स्थितो महान् जीर्णः वृक्षः कः?

(1) वटवृक्षः
(2) पिप्पलवृक्षः
(3) शाल्मलीवृक्षः
(4) ताडवृक्षः

132. 'योगाभासः' कस्य शब्दस्य भेदः अस्ति?

(1) रुढ़शब्दस्य
(2) यौगिकशब्दस्य
(3) योगरूढ़शब्दस्य
(4) अव्यक्तयोगस्य

133. काव्यस्योपदेश–शैली वर्तते –

(1) प्रभुसम्मित–शैली
(2) कान्तासम्मित–शैली
(3) सुहृत्सम्मित–शैली
(4) लोकसम्मित–शैली

134. मृच्छकटिकानुसारं लोकेऽस्मिन् कीदृशी दरिद्रता शंकनीया भवति?

(1) बुद्धिरहिता
(2) विवेकशून्या
(3) निष्प्रतापा
(4) शक्तिशून्या

135. हरिः अम्बरत् अवतरन्तं कं ददर्श?

(1) पृथ्वीम्
(2) समुद्रम्
(3) अग्निदेवम्
(4) मुनिम्

136. नारदस्यागमंनेन कृष्णस्य किं नाम स्फुटोऽभवत्?

(1) ऋषिकेशः
(2) पुण्डरीकाक्षः
(3) गोविन्द दामोदरः
(4) केशवः

137. "मेधां बुधः सुधामिन्दुर्बिभर्ति वसुधां भवान्" इत्यत्र प्रयुक्तः अलङ्कारः अस्ति –

(1) सहोक्तिः
(2) विनोक्तिः
(3) परिणामः
(4) दीपकम्

138. सुमन्त्रानुसारेण वनौकसां निवासः अस्ति –

(1) किष्किन्धा
(2) दण्डकारण्यम्
(3) अशोकवनम्
(4) पंचवटी

139. 'स्फुरत्कान्तिः' कस्योदाहरणं वर्तते?

(1) अव्यक्तयोगस्य
(2) यौगिकमूलयौगिकस्य
(3) सम्भिन्नयौगिकस्य
(4) शुद्धयौगिकस्य

140. परत्रेह च शर्मणे का भवति?

(1) शुद्धवंश्या पत्नी
(2) समृद्धिः
(3) शुद्धवंश्या संततिः
(4) माता

141. यत्र नूतनार्थसमर्पकः वागर्थः भवति तत्र कः अलङ्कारः?

(1) काव्यलिङ्गम्
(2) अनन्वयः
(3) तुल्ययोगिता
(4) व्यतिरेकः

142. येन श्रुतिमात्रेण शब्दात् अर्थप्रत्ययः भवति सः गुणः कः?

(1) ओजः
(2) माधुर्यम्
(3) श्लेषः
(4) प्रसादः

143. अधिगम–प्रक्रियायाः विश्लेषणार्थं साहाय्यं भवति –

(1) शिक्षा–मनोविज्ञानम्
(2) प्रक्रिया–मनोविज्ञानम्
(3) विश्लेषण–मनोविज्ञानम्
(4) बाल–मनोविज्ञानम्

144. ध्वन्यालोकलोचनस्य टीकाकारः अस्ति –

(1) पण्डितराज जगन्नाथः
(2) पीयूषवर्ष जयदेवः
(3) आनन्दवर्द्धनः
(4) अभिनवगुप्तः

145. शिक्षामनोविज्ञानं सहायकम् अस्ति –

(1) स्वस्य अवगमनाय
(2) बालकस्य अवगमनाय
(3) सम्पूर्ण–शैक्षिक–प्रक्रियायाम्
(4) शिक्षण–विधीनां चयने

146. विप्रयोगे सद्यःपाति प्रणयि हृदयं कः रुणद्धि?

(1) प्रगाढबन्धः
(2) आशाबन्धः
(3) यक्षसन्देशः
(4) अनुबन्धः

147. निर्मितिवादि–शिक्षण–प्रतिमानस्य क्रममधिकृत्य रिक्तस्थानम् पूरयत –
संलग्नता, अन्वेषणम् ...., विस्तारः मूल्याङ्कनम्।

(1) साहचर्यम्
(2) व्याख्या
(3) अधिगमः
(4) अभिप्रेरणम्

148. 'व्यवहारवाद'–नाम्ना लिखितस्य–पुस्तकस्य लेखकः कः?

(1) गैरिसन
(2) स्किनर
(3) वुडवर्थ
(4) वाटसन

149. राशीभूतः त्र्यम्बकस्याट्टहासः अस्ति –

(1) विदिशा
(2) रामगिर्याश्रमः
(3) महाकालः
(4) कैलासः

150. पदार्थानां परस्पर–सम्बन्धे बाधाभावः का भवति?

(1) आकांक्षा
(2) योग्यता
(3) आसक्ति
(4) यथाशक्ति

5
00
705

Space for Rough Work / रफ कार्य के लिये जगह

500705

500705

500705

500705